

Compensatieplan EHS

Bestemmingsplan Den Bogerd te Tilburg

Projectnummer: 6374
Datum: 28-5-2013
Opgesteld: Rosalie Heins

Aanleiding

Gemeente Tilburg is voornemens om een nieuwe woonwijk Den Bogerd bij Udenhout aan te leggen. Door de realisatie van de woonwijk komt op twee locaties de Ecologische Hoofdstructuur in de knel. Enerzijds betreft het een weiland waar een toegangsweg op gerealiseerd wordt. Anderzijds betreft het een populierenbosje waar de woonwijk omheen komt te liggen. De externe werking van de woonwijk is dusdanig dat de kwaliteit van het huidige bos niet voldoende is te handhaven. Derhalve wordt een wijziging in de EHS begrenzing voorgesteld zodat een kwalitatieve en kwantitatieve versterking van de ecologische waarden terplekke wordt gerealiseerd en de plannen voor de woonwijk doorgang kunnen vinden. Voorliggende compensatieplan geeft de motivering en uitwerking van de wijziging van de EHS.

Figuur 1 globale weergave van de ontwikkeling.

Beleid EHS

In de Verordening ruimte Noord-Brabant is de Ecologische HoofdStructuur (EHS) begrensd. De EHS is een robuust netwerk van bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuurgebieden, verbindingszones en beheersgebieden. De provincie heeft in 2009 het Natuurbeheerplan vastgesteld, dat bestaat uit twee kaarten, respectievelijk de ambitie- en de beheertypekaart. De beheertypekaart laat de huidige situatie zien en de ambitiekaart geeft de toekomstige en gewenste situatie weer. Het Natuurbeheerplan vormt de basis voor subsidies met betrekking tot beheer en inrichting. In het nieuwe beleid van de provincie met betrekking tot de EHS is nog duidelijker als voorheen de lijn gevolgd van een aaneengesloten ecologische structuur. Kleine(re) bosgebieden die buiten deze structuur liggen en ook niet voldoen aan specifieke natuurwaarden behoren volgens de provincie niet tot de EHS.

Het hoofddoel van het ruimtelijk beleid voor de EHS is het bijdragen aan een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurlijke landschappen door bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de aanwezige bijzondere waarden en kenmerken.

Indien de natuur- en landschapswaarden van de EHS worden aangetast, dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen waarmee de schade zoveel mogelijk wordt beperkt. Per saldo zal op planniveau of gebiedsniveau geen verlies mogen optreden van areaal, kwaliteit en samenhang. Indien er wel schade wordt veroorzaakt dan dient compensatie plaats te vinden.

Huidige begrenzing EHS

Figuur 3 Uitsnede Natuurbeheerplan beheertypekaart naar besluit 2 oktober 2012 (bron: <http://atlas.brabant.nl/natuurbeheerplan/>) Figuur 3 geeft een uitsnede van de Beheertypekaart van het Natuurbeheerplan 2012-2013. De beheertypekaart bevat de actueel voorkomende natuur in Brabant. Figuur 4 geeft de uitsnede van de Ambitiekaart van het natuurbeheerplan. De ambitiekaart geeft het gewenste eindbeeld (ambitie) van de EHS in Brabant weer.

Opvallend is verder dat de begrenzing van de EHS op de beheertypekaart anders is dan op de ambitiekaart. De beheertypekaart geeft waarschijnlijk de situatie van voor 2010 weer. Dit wordt bevestigd in de kaart van de Verordening Ruimte (Figuur 2), alwaar de begrenzing van de EHS overeenkomt met de begrenzing in de ambitiekaart.

In het kader van voorliggend compensatieplan wordt derhalve uitgegaan van de begrenzing zoals weergegeven in de Verordening Ruimte.

Voorgeschiedenis begrenzing EHS

De EHS locatie bij de rondweg ligt geïsoleerd van andere EHS of van (toekomstige) EVZ. Tevens is het momenteel in gebruik als weiland. Waarschijnlijk is de begrenzing nog afkomstig van een andere ligging van de EVZ Leemkuilen-De Brand. In het verleden is

de ligging van deze EVZ gewijzigd. Door het verplaatsen van het EVZ-zoekgebied is het stukje EHS geïsoleerd komen te liggen.

Wijzigen begrenzing EHS

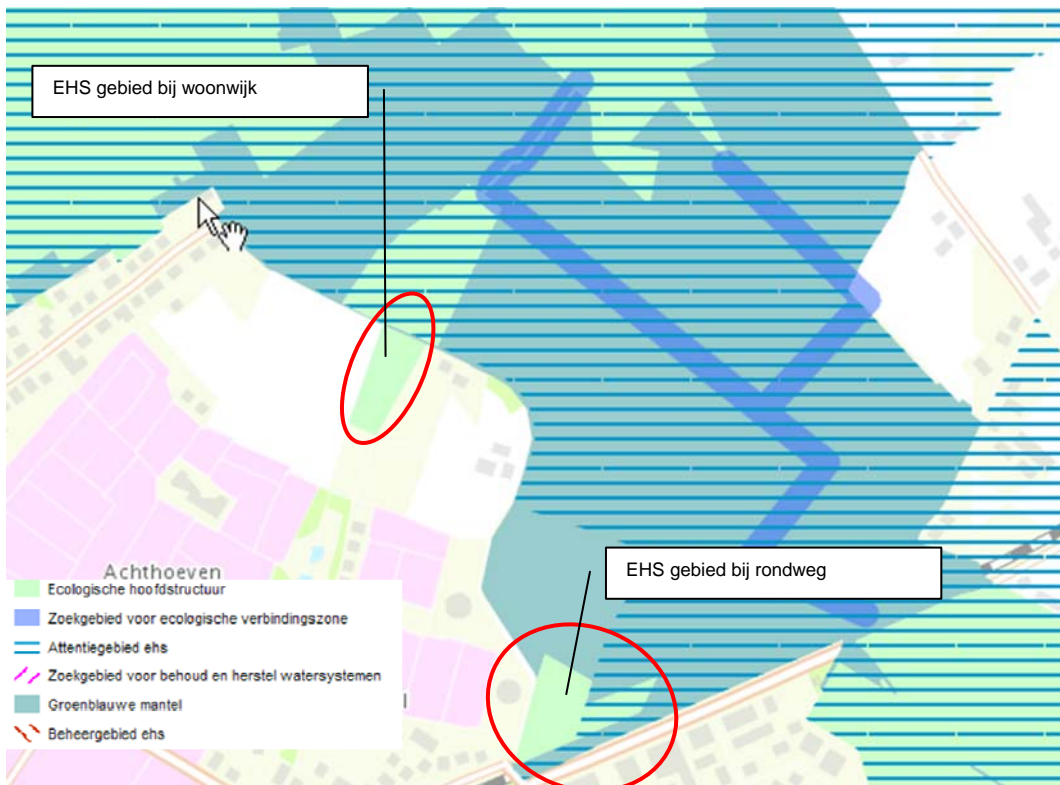
De rondweg loopt langs en door een weiland met de bestemming EHS. Daardoor wordt dit stukje EHS dusdanig versnipperd dat het zijn potentiële waarde als EHS verliest. De huidige waarde van dit stukje waren al minimaal. Figuur 2 geeft de ligging van beide gebieden.

Het EHS gebied bij de woonwijk betreft een populierenbosje. De realisatie van de woonwijk geeft tot gevolg dat de druk op het populierenbosje te groot wordt voor een goed behoud en ontwikkeling van het stukje EHS.

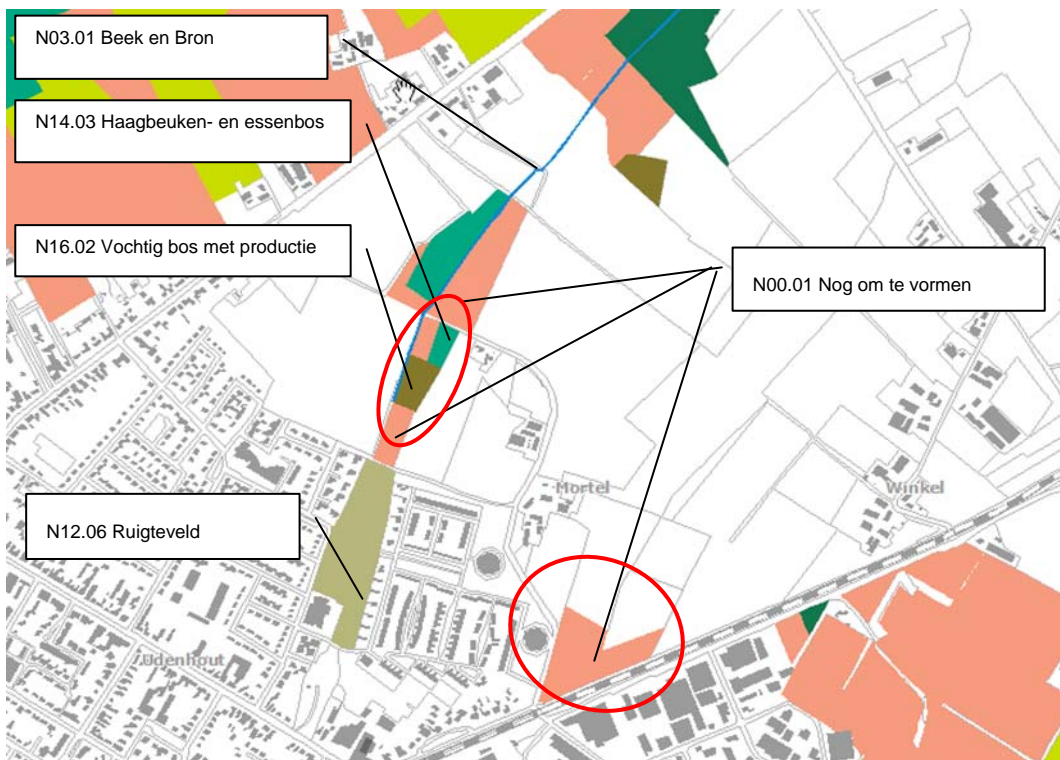
In ambtelijk overleg met een beleidsmedewerker Natuur & Landschap van de Provincie Noord-Brabant is daarom besloten om de begrenzing van de EHS voor beide gebieden te verwijderen en elders te herbegrenzen. De gemeente Tilburg dient hiertoe een verzoek in bij Gedeputeerde Staten, conform Artikel 4.6 onder toepassing van artikel 4.9 – Wijzigen van de ecologische hoofdstructuur op verzoek van toepassing van het nee-tenzij principe van de Verordening ruimte 2012 van de Provincie Noord-Brabant. Hierbij moeten de volgende aspecten onderbouwd worden:

- Er is sprake van een groot openbaar belang.
- Er zijn voor de ontwikkeling geen alternatieve locaties voorhanden buiten de EHS.
- Er zijn geen andere oplossingen voorhanden waardoor de aantasting van de EHS wordt voorkomen.
- De negatieve effecten worden waar mogelijk beperkt en de overblijvende negatieve effecten worden gecompenseerd, waarbij wordt voldaan aan de regels inzake het compenseren van verlies van ecologische waarden en kenmerken.

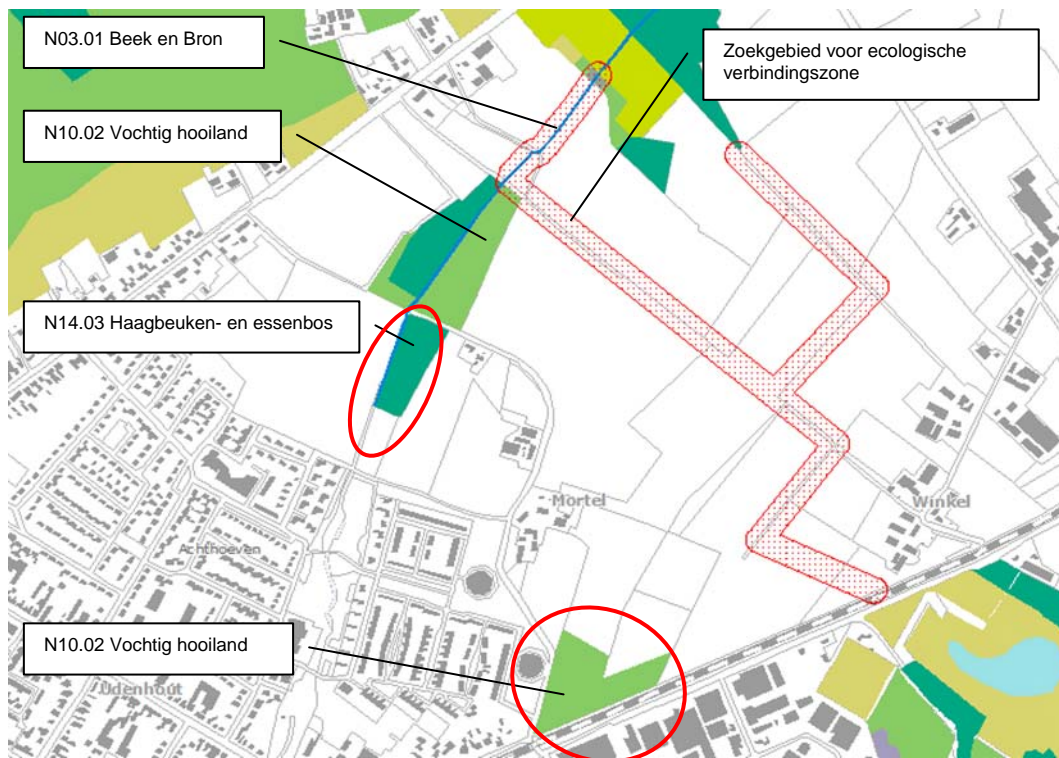
In navolgende hoofdstukken worden deze aspecten nader toegelicht en onderbouwd.

Figuur 2 Uitsnede Verordening Ruimte 2012 (bron: Ruimtelijke plannen.nl)

Figuur 3 Uitsnede Natuurbeheerplan beheertypekaart naar besluit 2 oktober 2012 (bron: <http://atlas.brabant.nl/natuurbeheerplan/>)

Figuur 4 Uitsnede Natuurbeheerplan ambitiekaart naar besluit 2 oktober 2012 (bron: <http://atlas.brabant.nl/natuurbeheerplan/>)

Groot openbaar belang

De gemeente Tilburg heeft een regionale taakstelling als het gaat om het realiseren van woningen. Deze taakstelling staat verwoord in het Uitwerkingsplan Stedelijke Regio Breda - Tilburg van de provincie Noord-Brabant (paragraaf 2.2) en nader uitgewerkt in de Noordoost 2020. Het merendeel van deze taakstelling wordt gerealiseerd middels inbreiding. Een deel van de ruimte moet echter in het buitenstedelijk gebied worden gerealiseerd. In Tilburg dienen tot 2020 zo'n 8.000 woningen buitenstedelijk te worden gerealiseerd. Buitenstedelijk heeft de gemeente tot 2030 de bouw van circa 6500 woningen gepland. De woningbouwlocatie Den Bogerd geeft invulling aan deze taakstelling. Met deze nieuwe woningbouwlocatie wordt zoveel mogelijk voldaan aan het principe om te bouwen binnen de tangent en aan te sluiten aan bestaand bebouwd gebied.

Tevens geeft Den Bogerd invulling aan de woonbehoefte van Tilburg met in het bijzonder Udenhout. De woonwijk is het enige in Udenhout gelegen plan waarin specifiek voor de Udenhoutse woningvraag gebouwd kan worden. Daarmee wordt invulling gegeven aan de uitdrukkelijke wens vanuit de Udenhoutse bevolking en de dorpsraad om in/aan de kern voor de eigen behoefte te mogen bouwen. Dit om de leefbaarheid van het dorp en de draagkracht voor het lokale voorzieningenniveau te waarborgen en jongeren in staat te stellen in het dorp te blijven wonen.

Alternatieven

Alternatieve locaties buiten de EHS

De provinciale taakstelling voor het realiseren van woningen wordt voor het merendeel binnen de bebouwde kom gerealiseerd. Een deel van de ruimte moet echter buiten de bebouwde kom worden gezocht.

Het plangebied wordt reeds in diverse beleidsstukken genoemd als zoekgebied voor woningbouw. Dit betreft ondermeer de Verordening Ruimte van de Provincie Noord-Brabant en de Structuurvisie Noordoost 2020 van de gemeente. Bij het vaststellen van de zoekgebieden is reeds een afweging gemaakt voor locaties waar de woningbouw het meest wenselijk is. De aanwezigheid van natuurwaarden en de ligging van de EHS zijn onderdeel geweest van het afwegingskader.

De rondweg moet gerealiseerd worden omdat de toename van de verkeerbewegingen door de bouw van de woningen niet, of slechts zeer ten dele, kan plaatsvinden via de bestaande woonwijken (Zeshoeven en Mortel I). Ook verdere belasting (door autoverkeer) van het noordelijk deel van de Kreitenmolenstraat is niet acceptabel. Derhalve is aan de buitenrand van Den Bogerd een gebiedsontsluitingsweg voorzien die het verkeersaanbod naar de bestaande spoorwegovergang bij de Parallelweg brengt.

Behouden EHS binnen het plangebied

Er is gekeken naar de mogelijkheid de op dit moment aanwezige EHS in te passen in de plannen. Bij nadere bestudering van de plannen bleek echter dat bij inpassing de druk op het EHS gebied echter zo hoog wordt dat de ecologische waarde van het gebied waarschijnlijk niet behouden blijft. Daarnaast betreft het één geïsoleerd gebied (nabij de rondweg) en een ander gebied dat vanwege de rondweg wordt afgesneden van de overige EHS (populierenbos in toekomstige woonwijk). Op termijn zou dit de biodiversiteit niet ten goede komen en de natuurwaarde uiteindelijk afnemen. Het realiseren van de ambitie doelstelling van het natuurbeheerplan is daarbij al helemaal niet meer haalbaar.

Tevens wordt met de hier voorgestelde compensatie een kwalitatief hoogwaardigere en duurzamere EHS gerealiseerd.

Aantasting EHS

Huidige waarden EHS

EHS gebied bij woonwijk

Wat betreft de huidige natuurwaarden bestaat de EHS in de huidige situatie met name uit populierbos. Uit onderzoek (Ecologisch adviesbureau Cools, 2009) blijkt dat de EHS een natuurlijk leefgebied is voor vogelsoorten als staartmees, boomkruiper, tuinfluiter, gaai, grote bonte specht en ransuil, zoogdieren als verschillende algemene muizensoorten, mol, konijn, egel en foerageergebied voor vleermuizensoorten als gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Daarnaast zijn er verschillende libellensoorten als weidebeekjuffer, lantaarntje, bloed- en steenrode heidelibel, gewone oeverlibel, vuurjuffer en houtpantserjuffer aangetroffen. Naast populieren zijn er plantensoorten als grote muur en ijle zegge, gewoon speenkruid en diverse ruigteplanten waargenomen.

De huidige waarden komen daarmee slechts deels overeen met de bestemming uit het natuurbeheerplan. Haagbeuken- en essenbos is momenteel niet aanwezig.

EHS gebied bij rondweg

Het EHS gebied bij de rondweg is momenteel in agrarische gebruik als weiland en paardenweide. Het gebied heeft geen opgaande beplanting. Bijzondere soorten worden niet in het gebied verwacht.

Kwantitatieve aantasting

Met de realisatie van de woonwijk en de rondweg worden twee EHS-gebiedjes aangetast. In totaal betreft het 37.876 m². Navolgende tabel geeft de oppervlaktes.

Verwijderen EHS bestemming	
Gebied bij woonwijk	15.760 m ²
Gebied bij rondweg	22.096 m ²
Totaal	37.856 m ²

Compensatie EHS

Kwantitatieve eisen

Op korte afstand

In overleg met de Provincie Noord-Brabant en Brabants Landschap is besloten om de EHS begrenzing te verplaatsen naar enkele agrarische gronden ten noordwesten van het plangebied. Het compensatiegebied komt daarmee op korte afstand van de verwijderde EHS te liggen. De lokale natuurwaarden kunnen daarmee dus direct profiteren van het compensatiegebied. Een concrete kaart met de compensatiepercelen is opgenomen in de bijlage.

Aansluitend op provinciaal beleid

De gronden komen daarbij op en langs de aldaar geprojecteerde EVZ te liggen. Tevens zijn de gronden begrenst als Groenblauwe mantel in de Verordening ruimte. Het beleid in de groenblauwe structuur is gericht op behoud en ontwikkeling van natuurwaarden in en buiten natuurgebieden. De ontwikkeling sluit daarmee aan op het provinciaal beleid.

Groter gebied wordt gecompenseerd

De provincie stelt enkele eisen aan het oppervlakte van het te compenseren gebied:

De omvang van de compensatie wordt bepaald door de omvang van het vernietigde areaal waarbij een toeslag op de omvang van het vernietigde areaal wordt berekend, zowel in oppervlak, als in budget, te onderscheiden in de volgende categorieën:

- a. *natuur met een ontwikkeltijd van 5 jaar of minder: geen toeslag;*
1. *tussen 5 en 25 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 1/3 in oppervlak, plus de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer;*
2. *tussen 25 en 100 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 2/3 in oppervlak, plus de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer;*

3. bij een ontwikkelingsduur van meer dan 100 jaar: de toeslag in oppervlak en de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer is maatwerk. uit Verordening Ruimte 2012 – provincie Noord-Brabant

Het gebied bestaat momenteel uit populierenbos en weiland. Het populierenbos valt in de categorie ontwikkeltijd 25-100 jaar. Het weiland heeft een ontwikkeltijd van minder dan 5 jaar. In de onderstaande tabel wordt nader toegelicht hoe deze oppervlakte eisen in dit geval worden toegepast:

	Huidige oppervlakte	Ontwikkeltijd	Oppervlakte toeslag	Te compenseren oppervlakte
Gebied bij woonwijk	15.760 m²			22.715m²
Populierenbos	10.433 m ²	25-100 jaar	2/3	17.388 m ²
Weiland	5.327 m ²	<5 jaar	0	5.327 m ²
Gebied bij rondweg	22.096 m²			22.096 m²
Weiland	22.096 m ²	<5 jaar	0	22.096 m ²
TOTAAL	37.856 m²			44.811 m²

Voor dit gebied moet dus minimaal 44.811 m² worden gecompenseerd.

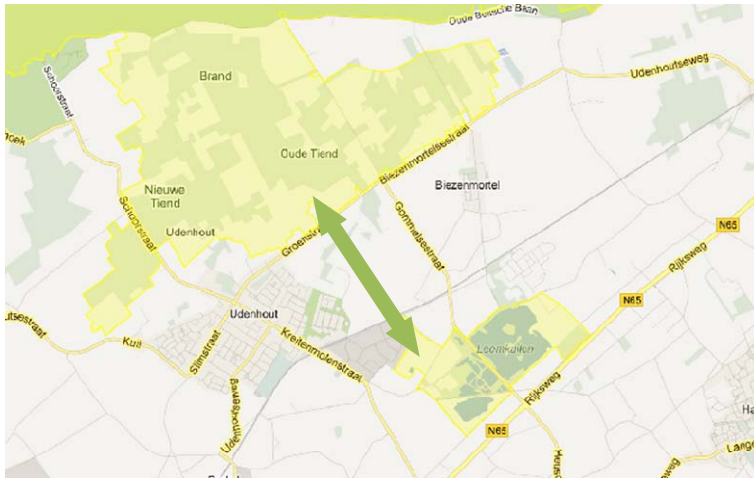
Kwalitatieve eisen

Verbindt Natura 2000-gebied

Met de realisatie de nieuwe ecologische inrichting van de gronden wordt een verbinding gerealiseerd tussen de nabijgelegen natuurgebieden De Brand en de Leemkuilen. Beide gebieden zijn onderdeel van het Natura 2000-gebied "Loonse en Drunense Duinen, De Brand & Leemkuilen". Momenteel is er geen directe ecologische verbinding tussen de twee natuurgebieden. Vanuit de doelen voor het Natura 2000-gebied is dit wel wenselijk. In het aanwijzbesluit van het Natura 2000-gebied is het volgende opgenomen:

"De kamsalamander komt voor in De Brand en in de Leemkuilen. In De Brand komt een omvangrijke populatie voor met enkele tientallen voortplantingswateren die min of meer geregeld gebruikt worden. In de Leemkuilen komt een populatie voor in het westen van dit deelgebied. Binnen het gebied zijn goede mogelijkheden voor uitbreiding van het leefgebied. Verbetering van de kwaliteit leefgebied omvat tevens verbetering van de verbinding tussen populaties onderling. Daarnaast is verbinding met de nabijgelegen populaties van groot belang."

Door de gronden als EHS te begrenzen wordt een duurzame bescherming en instandhouding van de ecologische verbinding gegarandeerd.

Figuur 5 Met de realisatie van dit project wordt er een verbinding gemaakt tussen de Leemkuilen en De Brand. Dit is van grote waarde voor de flora en fauna in beide gebieden, met in het bijzonder de kamsalamander.

Duurzame verbinding

Voor het goed functioneren van de verbinding is het essentieel dat deze duurzaam in stand blijft. Door de percelen te begrenzen als EHS en in het bestemmingsplan te bestemmen als natuur wordt de duurzame instandhouding gegarandeerd. De verbinding wordt hiermee planologisch geborgd.

Inrichting sluit aan bij landschap en natuur

De inrichting van het compensatiegebied moet goed aansluiten bij het landschap en voldoen aan de eisen van de kamsalamander. Daarmee wordt invulling gegeven aan de doelen van het Natura 2000-gebied. Daarnaast profiteren ook een groot aantal andere soorten van de inrichting, in het bijzonder das en steenuil.

De gronden worden ingericht met een combinatie van bos, houtsingels, poelen en kruiden- en faunarijke grasland. In de bijlage is een inrichtingsschets opgenomen van de toekomstige inrichting. De schets geeft een beeld van de toekomstige situatie. De exacte ligging van de verschillende elementen kan nog iets wijzigen bij het definitieve ontwerp. De gebruikte elementen blijven wel gelijk.

Met de beoogde inrichting wordt het gebied beter toegankelijk voor de diverse fauna. De houtsingels zorgen voor extra beschutting en betere foerageer- en verblijfsmogelijkheden. De poelen vormen leefgebied voor de kamsalamander en diverse soorten amfibieën en libellen. De extensieve graslanden geven leefgebied voor dagvlinders en diverse soorten insecten. Het mozaïek aan diverse habitats en alle overgangen daartussen geeft een geschikt leefgebied voor een groot aantal soorten.

Ten slotte sluit de inrichting aan bij het historische landschap in het gebied met houtsingels, lanen en kleinschalige percelen.

Uitvoering

Het nieuwe woongebied zal in de periode 2013 tot en met 2025 gerealiseerd worden. Er wordt uitgegaan van start gronduitgifte per 2014 en een looptijd van 11 jaren. De

realisatie van het compensatiegebied wordt gestart zodra er zicht is op de verkoop van woningen. Het compensatiegebied moet zijn afgerond op het moment dat de aantasting daadwerkelijk plaats vindt. Dit laatste in verband met de aanwezigheid van das in het gebied.

Eventuele eerste grondwerkzaamheden en daarmee de verplaatsing van natuur zijn vooralsnog gepland voor 2013. De concrete realisatieplanning is onder meer afhankelijk van de verkoop van woningen. Daarmee kan deze planning dus iets wijzigen.

Beheer

Het beheer van het gebied zal worden uitgevoerd door Brabants Landschap. Daarbij wordt het beheer uitgevoerd zoals passend in het beleid van Brabants Landschap en conform de geldende richtlijnen.

Op deze wijze wordt het gebied ook op de lange termijn duurzaam in stand gehouden.

Natuurbeheertypen

Conform de nieuwe inrichting zou het natuurbeheertype van de nieuwe EHS moeten worden aangepast in:

N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland

Met op enkele plekken:

L01.01 Poel en kleine historische wateren

L01.02 Houtwal en houtsingel

BIJLAGEN: SCHETSKAART INRICHTING

EHS compensatiegebied
Opgesteld door Brabants Landschap